

Date: 7th February-2025

**TOSHKET IMKONIYATI CHEKLANGAN SHAXSLAR UCHUN
IXTISOSLASHTIRILGAN 1 SON KASB-HUNAR MAKTABLARDAGI
TO‘QUVCHILIK TO‘GARAGIGA O‘QUVCHILARNING QIZIQISHI**

Raxmonova Xolida Shodiyevna

Toshkent imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan
1-son kasb-hunar maktabi ishlab chiqarish ta’limi ustasi

Annotatsiya: Bugungi kunda kasb-hunar maktablarida tikuvchilik to‘garagiga o‘quvchilarni qiziqtirish va hunar o‘rganish darsdan tashqari to‘garaklarni rivojlantirish dolzarb masala hisoblanamoqda. Ushbu maqolada to‘garak larni to‘g‘ri tashkil qilish, rivojlantirish hamda o‘quvchilarni kasb-hunaro‘rganishiga jalb qilishga bag‘ishlangan.

Kalit so‘zlar: to‘garak, kiyim, tikish, mato, kasb-hunar.

Bugungi kunda yoshlarimiz uchun, shuningdek imkoniyati chiklangan o‘quvchilar uchun davlatimiz tomonidan keng imkoniyatlar yaratilgan ekan, bu imkoniyatlardan vaqtida foydalangan holda o‘quvchilarni kasb-hunar tanlashlariga ko‘maklashish maqsadida maktablarda faoliyat yuritayotgan to‘garak ishlari hamda o‘quvchilar ijodiyot markazlari bilan hamkorlikdagi ishlarni takomillashtirish zarur. Jumladan, yurtimizda yosh avlodni va uning manfaatlariga ustuvor vazifa sifatida qaralayotgani ko‘rsatilayotgan beqiyos e’tibor bugungi kunda o‘zining yuksak samarasini bermoqda.

Ta’lim islohotlarining hozirgi bosqichida darsdan tashqari mashg‘ulotlarda o‘quvchilarni erkin fikrlovchi, mustaqil shaxs sifatida shakllantirishda kasb-hunarga yo‘llashning pedagogik texnologiyasi mazmunini ishlab chiqish va ilmiy jihatdan asoslashga oid izlanishlar alohida dolzarblik kasb etmoqda. Bu boradagi tadbirlarning muhim ahamiyati respublikamizda amalga oshirilmoqda

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, o‘quvchilarni mustaqil va ongli kasb-hunar tanlashiga ko‘maklashish maqsadida quyidagilar tavsiya etiladi:

Maktablarda faoliyat yuritayotgan to‘garaklar hamda mehnat ta’limi darslari jarayonida o‘quvchilarni kasb-hunarga yo‘naltirishlarini natijaviyligini va samaradorligini oshirishni ta’minlash;

o‘quvchilarni kasb-hunarga yo‘naltirish ishlarini maktab pedagogika kengashi, kasb-hunarga yo‘naltirish komissiyalari yig‘ilishlarida ko‘rib chiqish:

o‘quvchilarni iqtidor, iste’dod, qobiliyat, layoqatlarini aniqlash asosida fan, kasbiy va badiiy-ijodiy hamda milliy hunarmandchilik to‘garaklariga jalb qilish:

o‘z ishining mohir ustalari bo‘lgan hunarmand va tadbirkor ayollar bilan hamkorlikda “Ustoz-shogird” maktablarini tashkil etish;

tadbirkor, hunarmand ayollar tomonidan tashkil etilgan ustaxona, tikuv sehlariga ekskursiyalar uyushtirish, ularning ish uslublari, shart sharoitlari hamda mehnat qurollari bilan tanishtirish;

Date: 7th February-2025

sinf rahbarlari, fan o'qituvchilari, to'garak rahbarlari va ota-onalar bilan hamkorlikda "O'quvchilarni jamiyatning yetakchi kuchidir!" mavzusida tadbir tashkil etish;

"Eng namunali to'garak!", "Eng yaxshi-mohir qo'llar!", "Eng yaxshi dizayner!" va "Balli qizlar!" ko'rik-tanlovlarini tashkil etish:

"Kasbim mening-faxrim mening!" mavzusida seminar tashkil etish va o'tkazish:

Badiiy ijod, san'at va sport yo'nalishlari bo'yicha ijod qiluvchi o'quvchi qizlar uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, tuman (shahar), viloyat, respublika bosqichlarida o'tkaziladigan ko'rik-tanlovlarda ishtirok etishini ta'minlash;

O'quvchilarning mustaqil va ongli kasb tanlashlariga ko'maklashish hamda psixologik treninglar o'tkazish, shuningdek, muloqotchanlik (kommunikativ) qobiliyatlarini shakllantirish bo'yicha individual va guruh maslahatlar berish;

"Men tanlagan kasbimga yaqinlarimning munosabatlari" mavzusida insholar tanlovini o'tkazish;

"Farzandim kelajagi-mening kelajagim!" hamda "Farzandning kasb-hunar tanlashida ota-onaning roli!" mavzularida ota-onalar yig'ilishlarini tashkil etish;

Masalan Tikuvchilik to'garagi ta'lim muassasasi ishlab chiqarish ta'limi ustasi rahbarligi ostida tashkil etilgan bo'lib, unda yangi tug'ilgan chaqaloqlar kiyimchalari, maktab yoshiga etmagan qizchalar ko'ylaklari, andozali ko'ylaklar, oshxona anjomlari (choynak ushlagich, choynak po'sht kabilar), turli xil yubkalar, yoqa, cho'ntak, belbog', chokli ko'ylak, chokli yubka, kalta koftalar, andozalar, o'lchamlar, bichimlar o'rgatiladi;

Farzandlari tanlagan kasb-hunarga ota-onalarning munosabatlarini aniqlash maqsadida o'quvchilar va ularning ota-onalari bilan so'rovnomalar o'tkazish;

O'quvchilarni turli kasblar va ularga qo'yiladigan talablar (tibbiy, psixologik, psixofiziologik) bilan tanishtirish;

Kasbiy psixologik-pedagogik tashxis metodikalari asosida qiziqishlarini aniqlash bo'yicha monitoring olib borish;

So'rovnomalar va kasbiy-psixologik-pedagogik tashxis natijalari asosida korreksion guruhlar tashkil etish;

O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish bo'yicha amalga oshirilgan ishlarni ommaviy axborot vositalari va maktab devoriy gazetalarida yoritish.

Ayniqsa imkoniyati cheklangan yoshlarning bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazishda ular bilan olib borilayotgan to'garaklarning alohida o'rni, ahamiyati bor. Bu borada imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan olib boriladigan mashg'ulotlar o'ziga xos mas'uliyatni talab etadi. O'quvchilarni to'garaklarga jalb etishning birinchi qoidasiga ko'ra avvalo o'qituvchi yoki tarbiyachi o'quvchining mehrini qozona olishi kerak. Tarbiyaning bosh yordamchisi-mehrdir. Bolaga ko'rsatilgan mehr shak-shubhasiz uning tarbiyasi, o'rganadigan bilimining samarasi kafolatdir.

O'quvchining to'garak mashg'ulotlarida faol bo'lishi, qiziqishlarining o'sishida uning o'z kuchiga ishonishi katta ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchining dadilligi va jur'atliligi-uning uchun ulkan baxtdir.

Date: 7th February-2025

Imkoniyati cheklangan bolalar huddi erkatoiy va o'ta g'amxo'rlik ko'rsatilgan bolalar kabi o'ziga bo'lgan ishonchini yo'qotishiga yo'l qo'yilmasligi kerak. Har qanday sharoitda ham bola o'z o'qituvchisiga, unga to'garak mashg'ulotlarini o'tayotgan ustoziga suyanishi kerak. To'garak mashg'ulotlarini olib borishda maqtov va rag'bat eng afzal intizomiy choradir. Agar o'quvchi to'garak mashg'ulotlariga qiziqish bildirmasa, unga mashg'ulotning qanchalik afzal ekanligini tushuntira bilish va amaliyotga jalb qilish kerak. To'garak mashg'ulotlarini olib borish jarayonida o'qituvchilar uchta asosiy ko'nikmalarni egallashlari lozim:

O'quvchini to'garak mashg'uloti davomida eshita olish, ya'ni tinglay olish ko'nikmasi;

O'quvchi tushunishi uchun o'z shaxsiy ehtirosi va so'zlarini tushunarli ifoda qila olish ko'nikmasi;

O'quvchini katta va kichik yutuqlari bilan maqtash va uni bu yutuqlari bilan mag'rurlanishiga imkon yaratib berishi kerak.

O'quvchi to'garak mashg'ulotlarida olgan bilimlari, muvaffaqiyati boshqalarga qanchalik kichik bo'lib tuyulmasin, biz uchun ular ulkandir. Bizning o'quvchilarimiz boshqacha sur'atda ulg'ayadilar, ular ba'zi ko'nikmalarni kechroq o'zlashtiradilar, ba'zilarini esa o'zlashtirishda qiynaladilar, biroq oldinga intilishda qo'yilgan har qanday qadam bu bayramdir! O'quvchingizning yangi harakati, so'zi, tabassumi, kutilmagan muloyimligi, o'rgangan mashg'uloti bular bizning kichik mo'jizalarimiz desak adashmagan bo'lamiz. Bunday xursandchiliklarni yon-atrofdagi do'stlari bilan o'rtoqlashish o'quvchiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi barchamizga ma'lum. Eng asosiysi, o'z o'quvchilaringizni to'garak mashg'ulotlaridagi o'rgangan bilimlari bilan faxrlaning, ular hammasini his qiladi. To'garak mashg'ulotlarida tikuvchilik, pazandachilik, to'quvchilik yoki boshqa zamonaviy kasblar bilan shug'ullanadimi, asta-sekin bularning sevimli mashg'ulotiga aylanib boradi. Misol tariqasida "to'quvchilik" to'garagini oladigan bo'lsak, qo'lda to'qish bu ota-bobolarimiz tomonidan bizgacha shakllanib kelgan sanoat turidir. Qo'lda to'qish jarayoni u qadar murakkab bo'lmaganligi, qo'l harakati bilan bir yerda o'tirgan holatda olib borilishi zaif ko'ruvchi o'quvchilarning bu to'garakda qiynalmasdan mashg'ulotlar olib borishlari uchun qulay sharoit yaratadi. To'qish mashg'ulotlarida qatnashish kasbiy hamda aqliy faoliyatni yaxshilashda ko'maklashadi. To'qish asablarni tinchlantirish uchun ham foydalidir. Bu to'garakning maqsadi imkoniyati cheklangan ko'zi ojiz o'quvchilar kelgusida jamiyatda o'z o'rnini topishi va hayot yo'lini belgilab olishda yordam berishdir.

Albatta, yoshlarni bo'sh vaqtlarida foydalanishga, mehnatga jalb etish, ko'plab yangi imkoniyatlar eshigini ochadi. O'quvchilarni o'ziga, ertangi kunga bo'lgan ishonchini o'stiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kasbiy fanlar metodikasi. Manaviy-ma'rifiy, ilmiy metodik nashr 2011yil.
2. Shavkat Mirziyoev "Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'yat bilan davom etib, yangi bosqichga ko'taramiz" Toshkent - "O'zbekiston" -2018y

